

ВІДГУК**офіційної опонентки****докторки юридичних наук, професорки, професорки кафедри службового та медичного права Київського національного університету****імені Тараса Шевченка****ЛИТВИН НАТАЛІЇ АНАТОЛІЇВНИ****на дисертацію БОЯРЧУКОВА СЕРГІЯ ГРИГОРОВИЧА****«Відповідальність арбітражного керуючого: національний та міжнародний аналіз», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Ступінь актуальності обраної теми дисертаційного дослідження зумовлений сучасними тенденціями розвитку інституту банкрутства в Україні, посиленням ролі арбітражного керуючого у процедурах неплатоспроможності, а також необхідністю вдосконалення механізмів його юридичної відповідальності в умовах трансформації національної правової системи та її адаптації до європейських стандартів. В умовах складної економічної ситуації, спричиненої воєнними викликами, зростанням кількості суб'єктів господарювання та фізичних осіб, які опинилися у стані неплатоспроможності, особливого значення набуває забезпечення ефективного, прозорого та професійного здійснення процедур банкрутства, у яких арбітражний керуючий виступає однією з ключових фігур.

Актуальність теми посилюється також тим, що чинне законодавство України у сфері відповідальності арбітражних керуючих містить низку прогалин, колізій та дискусійних положень, зокрема щодо підстав і порядку притягнення до дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності, визначення меж професійної доброчесності, страхування професійної відповідальності та функціонування саморегулівних організацій. Практика застосування відповідних норм свідчить про наявність юрисдикційних суперечностей, неоднозначності судових підходів та недостатню ефективність існуючих механізмів захисту прав учасників процедур банкрутства.

Водночас у сучасній юридичній науці комплексні дослідження відповідальності арбітражного керуючого з урахуванням міжнародного та європейського досвіду залишаються поодинокими, що обумовлює потребу у ґрунтовному теоретико-правовому осмисленні даної проблематики. Важливого значення набуває також дослідження міжнародних моделей правового регулювання діяльності та відповідальності арбітражних керуючих, а також можливостей імплементації позитивного зарубіжного досвіду у національне законодавство України.

З огляду на викладене, обрана тема дисертаційного дослідження є актуальною, своєчасною та має важливе теоретичне і практичне значення для

розвитку науки права, удосконалення законодавства у сфері банкрутства та підвищення ефективності правозастосовної практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні Боярчукова С.Г., є достатньо обґрунтованими, логічними та послідовними. Їх достовірність забезпечується комплексним характером проведеного дослідження, належною теоретико-методологічною базою, використанням значного масиву нормативно-правових джерел, наукової літератури, матеріалів судової практики України та зарубіжних держав, а також офіційних статистичних та аналітичних даних.

Обґрунтованість результатів дисертації підтверджується застосуванням системи загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження, зокрема діалектичного, формально-догматичного, системного, порівняльно-правового, історико-правового, методу прогностичного моделювання та контент-аналізу. Застосування зазначених методів дозволило автору комплексно дослідити правову природу відповідальності арбітражного керуючого, визначити особливості окремих видів юридичної відповідальності, виявити прогалини та суперечності чинного законодавства, а також сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення.

Положення дисертаційного дослідження ґрунтуються на аналізі норм національного та міжнародного законодавства, практики діяльності арбітражних керуючих, страхових механізмів забезпечення професійної відповідальності, а також узагальненні судової практики, що свідчить про належний рівень емпіричної бази дослідження. Автором опрацьовано значну кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, що дозволило належним чином оцінити сучасний стан наукової розробки проблематики та сформулювати власні науково аргументовані висновки.

Висновки дисертації є логічним результатом проведеного дослідження, відповідають поставленій меті та визначеним завданням, характеризуються внутрішньою узгодженістю та практичною спрямованістю. Запропоновані автором рекомендації щодо удосконалення законодавства у сфері відповідальності арбітражного керуючого, страхування професійної відповідальності та розвитку саморегульованих організацій мають належне теоретичне підґрунтя та можуть бути використані у правотворчій і правозастосовній діяльності.

Таким чином, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньо високим, що свідчить про належний рівень проведеного наукового дослідження.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх значення.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному теоретико-правовому аналізі інституту відповідальності арбітражного керуючого у національному та міжнародному вимірах, а також у формуванні нових науково обґрунтованих підходів до вдосконалення правового регулювання відповідних суспільних відносин. Дисертація є одним із перших в українській юридичній науці комплексних досліджень, у якому відповідальність арбітражного керуючого розглянуто не лише крізь призму окремих видів юридичної відповідальності, а й у взаємозв'язку із сучасними механізмами страхування професійної відповідальності, міжнародними стандартами та діяльністю саморегулювних організацій.

Наукову новизну становлять сформульовані автором положення щодо правової природи відповідальності арбітражного керуючого як самостійного комплексного інституту, що поєднує елементи приватноправового та публічно-правового регулювання. До науково нових положень варто також віднести висновки щодо наявності колізій та юрисдикційних суперечностей у механізмах притягнення арбітражних керуючих до дисциплінарної відповідальності, обґрунтування необхідності удосконалення правового регулювання страхування професійної відповідальності арбітражного керуючого, а також визначення ролі саморегулювних організацій у забезпеченні професійної доброчесності та ефективності діяльності арбітражних керуючих.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання сформульованих у дисертації висновків і рекомендацій у законотворчій діяльності при вдосконаленні Кодексу України з процедур банкрутства та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність арбітражних керуючих. Окремі положення роботи можуть бути використані у правозастосовній діяльності судів, органів державної влади, саморегулювних організацій арбітражних керуючих, а також у практичній діяльності арбітражних керуючих та страхових компаній.

Наукові результати дисертаційного дослідження мають також значення для подальшого розвитку науки господарського, цивільного та міжнародного права, можуть бути використані у навчальному процесі під час викладання дисциплін, пов'язаних із процедурою банкрутства, юридичною відповідальністю та професійною діяльністю арбітражних керуючих.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації достатньо повно викладені в опублікованих працях, зарахованих за темою дисертації.

Основні положення та результати дисертації відображено в 11 наукових працях, серед яких 4 наукових статті у наукових виданнях, що включені до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття в науковому міжнародному журналі з індексацією Scopus, а також у 6 тезах доповідей на наукових конференціях.

Основні наукові положення, висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, знайшли свій ідентичний виклад у публікаціях, зарахованих за темою дисертації, та відображають актуальність обраної теми дослідження, її наукову новизну, теоретичну та практичну значимість.

Відсутність академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, мають самостійний характер та отримані дисертантом на підставі особистих досліджень. Відсоток особистого внеску в публікаціях, виконаних у співавторстві, автором вказано у списку праць, опублікованих за темою дисертації.

У результаті вивчення дисертації академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації не виявлено.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації.

Аналіз змісту анотації свідчить про її відповідність основним положенням дисертації та відсутність у ній не зазначених в основному тексті дисертації положень.

Анотація є узагальненим стислим викладом основного змісту дисертаційної роботи, вміщує положення наукової новизни, дає уявлення про наукове та практичне значення проведеного дослідження. Анотація подана українською та англійською мовами та відповідає вимогам, встановленим МОН України.

Сукупність ключових слів, наведених в анотації, відображає тематику дисертаційної роботи та відповідає її змісту.

Зауваження та дискусійні питання стосовно положень дисертації.

У цілому відзначаючи логічність і послідовність побудови дослідження, його новизну, обґрунтованість та аргументованість отриманих результатів, належний науковий рівень дисертації, потрібно звернути увагу дисертанта на певні положення, що потребують уточнення та додаткової аргументації. А саме:

1. У дисертаційному дослідженні автор приділив увагу питанням дотримання принципів процедури банкрутства арбітражним керуючим (стор. 29, 79-81), однак більш ґрунтовного аналізу потребували випадки порушення таких принципів як самостійної підстави юридичної відповідальності арбітражного керуючого. Зокрема, доцільним було б детальніше дослідити судову практику

щодо порушення принципів добросовісності, незалежності та професійної етики, а також правові наслідки таких порушень у контексті дисциплінарної та інших видів юридичної відповідальності.

2. У роботі автором досліджуються питання дисциплінарної відповідальності арбітражного керуючого та діяльності органів, уповноважених на її застосування (стор. 87–105), однак повноваження Дисциплінарної комісії арбітражних керуючих України висвітлено недостатньо детально. Зокрема, доцільним було б більш ґрунтовно проаналізувати правову природу рішень Дисциплінарної комісії, межі її дискреційних повноважень при визначенні виду дисциплінарного стягнення, особливості процедурного порядку притягнення арбітражного керуючого до дисциплінарної відповідальності, а також проблеми співвідношення повноважень Дисциплінарної комісії та Міністерства юстиції України у відповідній сфері.

3. У підрозділі 2.1. дисертаційного дослідження автор аналізує окремі аспекти дисциплінарної відповідальності арбітражних керуючих та практику дисциплінарних проваджень, проте робота набула б більшої практичної цінності у разі наведення конкретних прикладів реальних порушень, допущених арбітражними керуючими під час здійснення професійної діяльності. Зокрема, доцільним було б детальніше висвітлити типові дисциплінарні проступки, підстави застосування дисциплінарних стягнень та підходи судової практики щодо оцінки таких порушень.

4. У підрозділі 2.3. роботи при дослідженні підстав адміністративної відповідальності арбітражного керуючого автором ґрунтовно проаналізовано нормативно-правові аспекти відповідного виду відповідальності, однак доцільним було б доповнити дослідження прикладами із судової практики та даними офіційної судової статистики щодо найбільш поширених адміністративних правопорушень у діяльності арбітражних керуючих. Це дозволило б більш повно охарактеризувати практичні проблеми застосування адміністративної відповідальності та ефективність існуючих механізмів правового реагування.

Проте висловлені зауваження жодним чином не применшують загальне позитивне враження від дисертаційної роботи та лише підкреслюють складність піднятих автором проблем і одночасно їх актуальність.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Боярчукова Сергія Григоровича «Відповідальність арбітражного керуючого: національний та міжнародний аналіз» є самостійною, завершеною науковою працею, що містить нові, обґрунтовані та аргументовані результати, які становлять наукову та практичну цінність для розвитку

доктринальних і прикладних засад юридичної відповідальності арбітражного керуючого з урахуванням національного та міжнародного досвіду правового регулювання.

Зміст дисертації Боярчукова Сергія Григоровича відповідає спеціальності 081 «Право».

Дисертація «Відповідальність арбітражного керуючого: національний та міжнародний аналіз» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із подальшими змінами), Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023, а її автор – Боярчуков Сергій Григорович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Опонент:

**професорка кафедри службового
та медичного права**

**Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,**

докторка юридичних наук, професорка

Наталія ЛИТВИН

ПІДПИС ЗАСВІДАЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
КАРАУЛЬНА

